

Сажієнко Н.В.,

асистент кафедри загальногуманітарних
дисциплін Міжнародного гуманітарного
університету, Одеса, Україна

ЩОДО ДЕФІНІЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Тези виступу на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Концептуальні засади розвитку охороноздоровчого права та законодавства України про охорону здоров'я», м.Київ, Академія адвокатури України, 14 березня 2013 року

В епоху глобалізаційних перетворень змінюється сфера регулювання міжнародного права. Сфери суспільних відносин, які раніше були пріоритетними напрямками внутрішньодержавного правового регулювання (лише була міжнародно-правова регламентація карантинних засобів під час епідемій) під впливом розвитку міжнародного права прав людини, міжнародного торгового права стали предметом міжнародно-правового співробітництва в сфері охорони здоров'я через призму захисту права на здоров'я (боротьба з інфекційними та неінфекційними захворюваннями, гендерна рівність в сфері охорони здоров'я, екологічні детермінанти здоров'я та ін.); захисту біомедичних прав людини (міжнародно-правова регламентація проведення експериментів на людині, трансплантології та ін.); свободи міжнародної торгівлі (міжнародно-правове регулювання обігу лікарських засобів та медичного обладнання, боротьба з тютюном та ін.), які сформували самостійну галузь міжнародно-правового співробітництва держав в сфері охорони здоров'я.

Результатом міжнародно-правового співробітництва держав в сфері охорони здоров'я стало прийняття ряду міжнародних договорів, створення спеціалізованих універсальних та регіональних міжнародних організацій, компетенцією яких є забезпечення реалізації права на здоров'я як основної мети вказаного співробітництва. Увесь масив міжнародних норм як «твердого права» та і «м'якого права» в сфері охорони здоров'я створюють специфічне утворення, яке є компонентом системи міжнародного права. Існують декілька доктринальних підходів щодо дефініції та сфери регулювання міжнародного права охорони здоров'я (*international health law*, *droit international de la santé*) / міжнародного медичного права (*international medical law*) / глобального права охорони здоров'я (*global health law*).

У радянській правовій літературі термін «міжнародне медичне право» був ведений В.С. Михайловим

в 1963 р.¹. Як зазначає вчений, серед величезної кількості норм, що регулюють міждержавні відносини, є багато таких, які стосуються питань охорони здоров'я та медицини, всі вони в сукупності становлять цілу систему, спрямовану до однієї і тієї ж мети – до поліпшення здоров'я всіх людей, сукупність цих норм і є міжнародним медичним правом². Також В.С. Михайлов дав визначення міжнародне право охорони здоров'я (у відповідності до традиційної термінології – медичне) існує і розвивається як галузь загального міжнародного права та з плином часу буде займати все більше місце, ставлячи перед собою головну мету – охорону та максимальне поліпшення здоров'я людини та народів³. Професор В.С. Михайлов також вказує на те, що термін «міжнародне медичне право» не дуже вдало відображає предмет регулювання, а влучнішим є «міжнародне право охорони здоров'я», що є ширшим, проаналізувавши визначення «медицини» та «охорони здоров'я»⁴.

Д.Г. Бартнев вказує, що міжнародне право охорони здоров'я знаходиться на стадії формування нової комплексної галузі міжнародного права, регулюючи співробітництво держав та інших суб'єктів міжнародного права в сфері медицини та охорони здоров'я⁵.

1 Михайлов В.С. К вопросу о международном медицинском праве / Советский ежегодник международного права. М. – 1963.

2 Михайлов В.С. О содержании и источниках международного медицинского права [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1130730>

3 Михайлов В.С. История международного здравоохранительного права. Владивосток, 1984.

4 Михайлов В.С. История международного здравоохранительного права. Владивосток, 1984.

5 Бартнев Д.Г. Право на охрану здоровья в международном праве: Дис. ... канд. юрид. наук. Специальность 12.00.10 – Международное право; Европейское право / Д. Г. Бартнев; Санкт-Петербургский государственный университет. – СПб., 2006.

Л. Гостін розширює предмет регулювання міжнародного права охорони здоров'я, включаючи і суміжні аспекти (охорона навколишнього середовища, біоетика, соціальне благополуччя і т.д.)¹. Професор М. Белангер звертає увагу, що міжнародне право охорони здоров'я є «м'яким правом», через наявність великої кількості резолюцій та рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я, та мінімальне використання правотворчої функції спеціалізованою організацією, що створює прогалини в реалізації державами даних норм².

Представник вітчизняної школи міжнародного права охорони здоров'я професор Т.Р. Короткий розглядає міжнародне право охорони здоров'я через призму фрагментації міжнародного права, а саме в контексті виділення в якості самостійних міжнародних режимів міжнародно-правового захисту права на колективне та індивідуальне здоров'я, акцентуючи увагу на самостійне значення захисту біомедичних прав – і кожний з цих напрямків породжує певні, власні механізми реалізації³.

Представники американської правової школи Л. Гостін та А. Тейлор вказують, що «глобальне право охорони здоров'я» – це система, яка включає в себе правові норми, процеси та інститути, метою яких є створення необхідних умов для досягнення максимально можливого рівня фізичного і психічного здоров'я⁴. Вони вказують також на роль ТНК та міжнародних неурядових організацій на розвиток глобального права охорони здоров'я.

Таким чином, міжнародне право охорони здоров'я представляє систему міжнародних норм, регулюючих відносини в сфері охорони здоров'я, головною метою яких є створення механізмів для реалізації права на здоров'я, шляхом досягнення максимально можливого рівня фізичного і психічного здоров'я.

1 Lawrence O. Gostin. A Theory and Definition of Public Health Law [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1007&context=ois_papers

2 Michel Bélanger. Une nouvelle branche du droit international: Le droit international de la santé // *Études internationales*, vol. 13, № 4, 1982.

3 Короткий Т.Р. Фрагментація міжнародного права через призму міжнародного права охорони здоров'я // *Правове життя сучасної України: Тези доповідей Міжнародної наукової конференції професорсько-викладацького складу (м. Одеса, 21-22 травня 2010 р. / Відп. ред. д-р. юрид. наук, проф. Ю.М. Оборотов. // Одеська національна юридична академія. – О.: Фенікс, 2010.*

4 Lawrence O. Gostin, Allyn L. Taylor. Global Health Law: A Definition and Grand Challenges [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://phe.oxfordjournals.org/content/1/1/53.full.pdf+html>